

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De fide instrumentorum. Consilium CXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

ne n. vel prorogando currentem, vel lapsis prioribus novam concedendo, absque ulla conditione aut necessitate iurandi, quod priora testificata non didicerit, vel subtraxerit.

2. Causa autem concedendi priores dilationes est privilegiata causæ matrimonialis conditio, quæ hoc habet privilegii, ut regula de non producendis alijs vel iisdem testibus super antiquis vel novis articulis, per eum, qui prius super illis recepta priorum testium testimonia didicit vel subtraxit, *Auth. Atqui semel C. De probat. e. Fraternitatis De testib.* locum non habeat in causa matrimoniali, in qua quaritur de perpetuo impedimento consanguinitatis vel affinitatis, *Panorm. in c. Iuravit, nu. 4. De probat. Io. De Imola in c. Series De testib.* ut per nostrum prius responsum adversus aliam appellatorum altercationem latius deduximus. Si igitur Appellans admissus est (& quidem recte) ad primam, secundam, vel tertiam dilationem probationis, etiam super veteribus seu antiquis articulis in hac appellationis causa per testes faciendæ, tam per prius etiam productas (ut habet hæc novissima interlocutoria) quam per novos, non obstante priorum testimoniorum, tam ex sua quam partis adversæ productorum publicatione, exceptione, percontatione, & plena cognitione, utique decerni ei quoque debuit ulterior prorogatio sine conditione iurandi quod testificata non didicerit, quia testificata didicisse nihil nocet in matrimoniali causa, & frustra venerabilis D. Officialis ad conditionem ac necessitatem iurandi id rejicit, quod certò ei constet Appellantem sine perjurio iurare non posse. Et quæ ratione iudici non obstat testificata didicisse, si velit ex officio novos testes produci, *Bart. in d. Authen. atqui semel nu. 32.* ita quoque nec parti id nocere debet novam productionem facere volenti in causa, in qua dicta regula de non producendis amplius testibus post publicationem & notitiam illorum vitiatur, & locum non habet; ut non habet pluribus casibus qui à Bartholomæo Socino, *reg. 403 in fallentijs suis*, & alijs recensentur *in d. e. Fraternitatis* Et quemadmodum etiam primâ tantum dilatione.

Concessa regulariter non conceditur secunda, aut ulterior, si testium in prima dilatione examinatorum testimonia sint publicata & didicita, non aliter quam si post primam dilationem testibus esset renuntiatum, *glos. in c. In causis de testib. & ibi Panor. nu. 3. vers. idem dico, & per. Anchar. conf. 223.* Ad evidentiam; conceditur tamen & quidem sine aliqua solemnitate ac sine iuramento, tam in eadē quam in diversis instantijs in causa matrimoniali, in qua sententia lata non transit in eam iudicatam, ut paulò antè diximus: ita quoque debet quarta dilatio sine solemnitate iuramenti de non publicatione & didicitis testimonijs, & multò magis tertia dilationis prorogatio concedi: facilius quippe prorogatur terminus adhuc currens & durans, quàm finitus restituatur, aut post eum alius de novo constituatur; quia prorogatio non facit numerum in actu l. *Sed etsi manente De precario. Doct. in c. Licet. De probat. Alex. & alij in l. fin. De ferijs*, nec requirit tantam iustitiam, seu cognitionem causæ, sicut concessio novæ dilationis, *Cast. & Alex. in l. ult. De ferijs*. Cum ergo dicta interlocutoria simpli-

citer intellecta implicet veram contradictionem, & in actis conspiciantur sufficientes causæ, cur Appellanti debeat ulterior prorogatio, imò etiam alia dilatio de novo simpliciter concedi, in casibus, in quibus regula de non producendis alijs testibus post testimoniorum priorum publicationem & notitiam fallit, quarta productio sine solemnitate concedi debeat, alioquin ea in parte deteriores essent causæ matrimoniales quàm aliæ, quibus quarta dilatio non negatur, licet in illa solemnitate, & alioqui dilationum concessio plurimum posita sit in Iudicis arbitrio, *Doct. in l. Oration. De ferijs, latè Jacob. Menochius lib. 2. De arbitrarijs iudicij sententijs cap. 52. lib. 2. cent. 1.* existimamus Venerabilem Dominum Officialem officio boni Iudicis functurum si dictam interlocutoriam corrigendo (uti potest) l. *quod infu de re iud.* aut potius declarando Reo ulteriorem dilationem, vel per prorogationis modum, vel per concessionem quartæ dilationis concedat, sub conditione saltem si iuravit, quòd per fraudem aut dolum ulteriorem dilationem non petat; nam si id negabit gravabit appellantem.

De fide instrumentorum.

S V M M A R I V M.

Instrumentum publicum quando probet.

1. Testis deponens per verbum, credo vel videtur quando probet.
2. Instrumentum publicum ut subsistat quæ requirantur.
3. Notarij subscriptio in protocollo vel instrumento an sit necessaria.
4. Protocollo quando fides adhibeatur.
5. Notarij mors pro subscriptione est.

CONSILIUM CXIII.

AB vno articulo dependet status utriusque causæ, tam conventionalis, quàm reconventionalis, quæ instituta est vltro citroque inter Elizabetham Gielis in una & Petrum Henrici maritum Helenæ Stevart suæque consortes ex altera partibus, num scilicet legitime constet de testamento seu ultima voluntate quondam D. Henrici Stevarts? id enim si demonstrabitur, in utraque causa obtinebit dicta Elizabetha. Difficultas omnis in eo est, quòd imbrevisaturæ obijciatur, quòd diversis manibus sit scripta, idque in charta volante; quodque in libro protocollorum D. Ioannis Maes Notarij descripta non sit, & denique quòd inductiones deletionisque quosdam habeat. Cæterum nihil horum est, quòd ad extremum validitati & efficacie dictæ ultimæ voluntatis obstat. Principio enim constat, hanc scripturam, quæ originaliter probata est, & de qua per Guilielmum Poste Notarium confectum est publicum instrumentum, etiam in hac causa exhibitum, esse eandem illam, quam D. Henricus testator antea manu suâ scriptam & præparatam tempore suæ nuncupationis & testationis protulit, & quæ coram testibus recitata est, cuique D. Ioannes Maes adhibitus Notarius ex ulteriore nuncupatione alia quædam adiecit. Id enim constat ex depositione Petri Daens, vnius ex testibus testamentarijs

mentarijs. † Cujus depositio ob id minorem fidem non meretur, quod deponat per verbum videtur: nam dicit omnino id sibi videri & firmiter se credere; quæ duo conjuncta plane assertionem aper- tam & minime dubitatum constituunt, præsertim accedente sensu corporis, quia scilicet dicit se fuisse præsentem, cum exhiberetur & recitaretur, quodque viderit D. Ioannem additionem illam ex nuncupatione testatoris scribentem: nam ex conjunc- tione intellectus & sensus corporis, assertio, non dubitatio constituitur, *Bart. in l. Quid tamen §. si ar- buer. De recep. arb. Felin. in c. De catero. in princ. de homo. etiam si testis per verbum credo vel videtur de- ponat, Bald. in l. Conventicula. C. De Episc. & cler. Socin. fallen. 407. nu. 5. & 6. & fallentia 424. Ant. de Butrio in c. Quoties de testib. Et si quid deest hujus depositioni, id suppletur primum ex depositione Nicolai Blox, qui de identitate chartæ quoque de- ponit, quatenus illa continet ea, quæ manu testa- toris scripta fuerunt. Cujus testimonio consonant testimonia Ioannis Pieters, & Iacobi Houtmaers: & de manu Ioannis Maes Notarij conformiter deponunt Petrus Daens, Petrus de Haeste, & Wil- helmus Vost: quæ sic conjuncta ad plenam proba- tionem sufficere debent, propterea quod alter testis testamentarius & Notarius decesserint. Et sanè probatio manus dicti Ioannis Maes, qui postero- rem partem dictæ sedulæ scripsit, & hic scripturæ extremam manum imposuit, sufficere debet, ad hoc, ut constet de ultima voluntate, & inde con- ficiatur instrumentum. * Quamvis enim tria sint quæ ad perfectionem publici instrumenti re- quiruntur, primum, ut contineat locum & tempus actus gesti & ascriptionem testium; secundum, quod contineat perfectionem actus; & tertium, subscriptionem Notarij: in imbreviatura tamen duo priora sufficiunt. * Quod enim plerique etiam Notarij subscriptionem desiderant, *Bart. in l. Con- tractus C. De fide instrum. Angel. conf. 220. Ad hoc ut. Ant. Bubeus conf. 94. Viso & diligenter, ab alijs in con- troversiam rapitur; & sunt non pauci, Bald. in l. fideicommissa §. 1. De leg. 3. Cynus in d. l. Contractus, in fine & ibi Salic. qui desiderari quidem, sed cum deest, obesse non putant; quasi signum sit indifferens, si alioqui de rogatione, testium adhibitione, manu Notarij, actus interpositione & perfectione con- stet. * Vnde cum de manu Notarij constet per testes evidenter; constet quoque de testium & No- tarij adhibitione, & in extremo fine adiecta sint hæc verba, Actum 25. Septembris anno 1558. plena fides protocollo adhibenda est, tam ad probatio- nem ultimæ voluntatis, quam ad hoc, ut inde publicum exemplum autoritate judicis conficia- tur, *Parorm. in c. cum v. Tabellæ nu. 3. & ibi relin. nu. 5. De fide instrum. Alex. conf. 14. nu. 8. Visis & considera- tis vol. 6. prout utrumque in causa conventionali pro parte Elizabethæ petitum est. Atque ita in specie cum huic omnino simili respondit Paulus Castrensis, conf. 307. Ad primum quæsitum vol. 1. cuius responsi materia elegans est, & velut in indivi- duo hanc causam decidit: ideoque non grava- bitur D. Assessor ad illud confugere. Respon- dit quoque in non absimilibus terminis Ange- lus Perusius, conf. 400. Testator sua propria, qui omnibus diligenter excussis, tandem resolvit, testa-***

mentum valere & imbreviaturam in folio scriptam sustineri: ita ut non possit dici esse præparatio quæ- dam ad testandum (quo casu non valeret, ne qui- dem ad faciendam publicationem instrumenti, d. l. fideicommissa §. 1. de leg. 3. l. Ex ea scriptura Dete- flam.) sed vera & perfecta testatio. * Quod proclivius hic dicendum, ob id, quod propter mortem Notarij statim post hanc testationem sub- sequentem factum sit, cur hæc imbreviatura non sit registrata in libro protocolorum dicti D. Ioan- nis: quæ mortis consideratio hoc quoque facit, ut nihil obstat omissioni subscriptionis dicti Notarij: nam quamvis aliàs scriptura Notarij viventis carens subscriptione & signo fidem non faciat, si tamen Notarius sit mortuus, potest ex imbrevia- tura carente ea solemnitate instrumentum confici; & sic mors Notarij habet vim subscriptionis & signi, ut ex Alexandro, d. conf. 14. vol. 6. & Fran- cisco Curtio juniore, conf. 162. Habitu nu. 1. anno- tavit Aymo Cravetta, conf. 158. Visis acti nu. 7.

Quod obijciatur de diversitate manuum, nihil nocet; quia ex depositionibus testium constat pri- mam partem à testatore antea pro præparatione & faciliore expeditione scriptam; & posteriorem Notarium cum adjectione finalis particulæ (quæ extremam perfectionem & absolutionem actus contineri diximus) scripsisse; à qua posteriore scri- ptura prior vim & robur accepit, *Angel. d. conf. 400. nu. 6.* Quod item de inductionibus profertur, nihil est: nam non sunt in loco substantiali, neque sub- stantiam rei immutant; utpote delentes nomina testium, quos testator adhibere prius constituerat, & consulto factæ sunt, ob id, quod coram ijs testi- bus, quos testator in præparata scriptura adhibere constituerat, non sit facta hæc nuncupatio, sive quia testator ita non potuit ob eorum absentiam seu alias causas; sive quia noluit: cum mutandæ voluntatis eatenus liberrima sit potestas. Quæ, meliore iudicio semper salvo, sufficere arbitramur ad sublevandos labores venerabilis D. Assessoris, & adjuvandum causam pauperulæ, quæ D. Hen- rico sacerdoti ac patrono inserviando relicta residui optimè promerita est; ita ut nihil sit, cur pars adversa id ei invidere debeat: quæ cessante te- stamento nihil profusus ex bonis Domini Henrici ablatura erat; cederent enim eo casu omnia Epi- scopo, ut communis habet observatio.

De fide instrumentorum.

SUMMARIUM.

Instrumenta antiqua.

1. III. Fructus pignoris in sortem imputantur.
2. Præscriptio quando currat contra ius lucendi vel pigno- rariam actionem.
3. Præscriptio de presenti in præteritum, sed non à contra.
4. Locatio dominium non probat.
5. Exempli instrumentorum credi non debet.
6. Probationes sunt arbitraria.
7. Antiquitas admittit leviores & præsumptivas proba- tiones.
8. Enumerativa verba in antiquis probant.
9. Antiquis instrumentis fides quomodo habeatur.
10. Registra collegiorum probant.

CON;